Landes-Regierungs-Blatt

für das

Krakauer Verwaltungsgebiet.

Jahrgang 1855.

Erste Abtheilung.

XXXVI. Stück.

Ausgegeben und versendet am 20. Oktober 1855.

DZIENNIK RZĄDU KRAJOWEGO

dla

Zarządu obrębu Krakowskiego.

Rok 1855.

Oddział piérwszy.

Zeszyt XXXVI.

Wydany i rozesłany dnia 20 Października 1855.

181.

Erlaß des Finanzministeriums vom 21. September 1855,

(Reichs-Gesetzblatt, XXXVI. Stück, Nr. 168, ausgegeben am 4. Oktober 1855),

giltig für alle im allgemeinen Zollgebiete begriffenen Kronländer,

betreffend die Zollbehandlung eines im Handel vorkommenden Weinsurrogates und des sogenannten Weinpulvers.

Das unter der Benennung „Vino senz'uva" im Handel vorkommende Getränke, wird als Surrogat des natürlichen, d. i. aus Trauben erzeugten Weines und als Genußmittel verwendet.

Dasselbe ist daher wie natürlicher Wein nach der Tarifsabtheilung 27 in die Verzollung zu nehmen.

Eine gleiche Behandlung hat auch bei allen anderen aus was immer für Ingredienzien und Stoffen, z. B. aus Weinkernen, aus den Kämmen der Weintrauben 2c., erzeugten Weinsurrogaten einzutreten.

Weinpulver (polvere o farina vinilicatrice), das zur Erzeugung des unter der Benennung „vino senz'uva" vorkommenden Weinsurrogates dient, und aus einem Gemenge von Rohzucker, (90%) Weizenmehl, Weinstein, Gerste 2c. besteht, ist mit Rücksicht auf den §. 7 der Vorerinnerung zum Zolltarife nach der Tarifpost 7, lit. b zu behandeln, folglich in der Einfuhr mit Eilf Gulden vom Zollzentner zu verzollen.

Die in den Anmerkungen zur Tarifsabtheilung 27 den natürlichen Weinen zugestandenen Begünstigungen haben auf Weinsurrogate keine Anwendung.

Diese Bestimmungen haben mit dem Tage in Wirksamkeit zu treten, an welchem sie den Zollämtern bekannt werden.

Freiherr von **Bruck** m. p.

182.

Verordnung der obersten Polizeibehörde vom 26. September 1855,

(Reichs-Gesetzblatt, XXXVI. Stück, Nr. 169, ausgegeben am 4. Oktober 1855),

womit die Druckschrift: „Der Krieg im Orient in den Jahren 1853 und 1854 bis Ende Juli 1855, von Georg Klapka" allgemein verboten wird.

Die oberste Polizeibehörde findet sich bestimmt, sowohl die „deutsche Original-Ausgabe" als „die gleichzeitig erscheinende autorisirte französische und englische Ausgabe" der Druckschrift:

„Der Krieg im Orient in den Jahren 1853 und 1854 bis Ende Juli 1855. Eine historisch-kritische Skizze der Feldzüge an der Donau, in

181.

Rozrządzenie Ministerstwa Finansów z d. 21 Września 1855,

(Dziennik Praw Państwa, część XXXVI, Nr. 168, wydana dnia 4 Października 1855),

moc mające we wszystkich krajach koronnych, w powszechném terytoryum celném objętych,

co się tyczy postępowania celnego z surrogatem wina, w handlu zachodzącym, tudzież z tak zwanym proszkiem winnym.

Napój tak zwany: „*vino senz' uva*", w handlu zachodzący, używany bywa jako surrogat wina naturalnego, to jest z winogron wyciskanego i jako artykuł pożywalny.

Powinien téż więc, jak naturalne wino być oclony wedle oddziału taryfy 27.

Równemu postępowaniu ulegać téż będą wszelkie inne surrogaty wina, sprodukowane z jakich bądź ingredyencyj i artykułów, n. p. z ziarn winogronnych, z kiści winogronnych etc.

Proszek winny (*polvere o farina vinificatrice*), służący do fabrykacyi surrogatu wina, znajdujący się w handlu pod nazwą „*vino senz' uva*" i składający się z mięszaniny cukru surowego, (90%) mąki pszennéj, winnika (wajsztynu), jęczmienia i t. p., powinien ze względem na §. 7 uwag wstępnych do taryfy celnéj, traktowany być wedle pozycyi taryfy 7, lit. *b*, a przeto ulegać ocleniu w przywozie po jedénaście Złotych Reńskich od centnara celnego.

Nie mają zastósowania do surrogatów wina uwzględnienia, przyznane winom naturalnym w uwagach do oddziału taryfy 27.

Postanowienia niniejsze wchodzą w życie z dniem, w którym takowe dojdą do wiadomości urzędów celnych.

Baron **Bruck** m. p.

182.

Rozporządzenie Najwyższéj Władzy Policyjnéj z dnia 26 Września 1855.

(Dziennik Praw Państwa, część XXXVI, Nr. 169, wydana dnia 4 Października 1855),

mocą którego powszechnie zakazuje się dzieło drukowe: „Wojna wschodnia w latach 1853 i 1854 aż do końca Lipca 1855, wydane przez Jerzego Klapkę".

Władza policyjna najwyższa widzi się być spowodowaną zakazać powszechnie w myśl §. 23 ustawy o druku, dzieło drukowe „*tak wydania niemieckiego oryginalnego*" jako téż „*wydania równocześnie wychodzącego, autoryzowanego francuzkiego i angielskiego*" pod tytułem:

„*Wojna na wschodzie w latach 1853 i 1854 aż do końca Lipca 1855 r. Rys historyczno-krytyczny wypraw wojennych na Dunaju, w Azyi i w Krymie*

Asien und in der Krim, mit einem Blick auf die mögliche Wendung der künftigen Kriegsereignisse, von Georg Klapka. 1855. Genf, Lauffer und Kompagnie. Brüssel, A. Bluff. Paris, Ledoyen", im Sinne des §. 23 der Preßordnung allgemein zu verbieten.

Kempen m. p. F. M. L.

183.

Verordnung des Justizministeriums v. 28. September 1855,

(Reichs-Gesetzblatt, XXXVI. Stück, Nr. 170, ausgegeben am 4. Oktober 1855),

wirksam für die Stadt Krakau und deren Gebiet,

womit erläuternde Bestimmungen über die Behandlung der Hypothekensachen in der Stadt Krakau und deren Gebiet erlassen werden.

Zur Erzielung einer richtigen Behandlung der Angelegenheiten, welche sich auf die in Krakau bestehenden Hypothekenbücher beziehen, findet das Justizministerium nachstehende Erläuterungen zu erlassen:

1. Die für die Stadt Krakau und deren Gebiet erlassenen Hypothekengesetze vom 6. September 1822, Z. 2795, und 1. Juli 1844, Z. 3002, haben, in soweit sie mit den Vorschriften des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches, der Gerichtsordnung, und der, mit dem Patente vom 3. Mai 1853, Nr. 81 des Reichs-Gesetz-Blattes*), vorgeschriebenen Geschäftsordnung der Gerichte vereinbar sind, bis auf weitere Anordnung in Wirksamkeit zu bleiben.

2. Da die in den §§. 433—439, dann 451 und 453 des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches und den hierauf Bezug nehmenden nachträglichen Verordnungen enthaltenen Vorschriften, über die Erfordernisse und die Behandlung der Gesuche um eine unbedingte Einverleibung (Intabulazion) sowohl, als um eine bedingte Eintragung (Pränotazion) und über die Rechtfertigung bloß pränotirter Forderungen, vom Beginne der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches auch in Krakau Anwendung finden, so sind die hinsichtlich des Zeitpunktes des Vollzuges einer bewilligten Vormerkung, der Art der Rechtfertigung und der Frist, binnen welcher die Rechtfertigungsklage zu überreichen ist, in dem Krakauer Hypothekengesetze enthaltenen Bestimmungen hiedurch außer Kraft getreten. Daher sind auch den Parteien, gegen welche eine Intabulazion, Pränotazion oder Löschung angesucht worden ist, die Erledigungen hierüber von Amtswegen auf die in dem Gesetze vom 3. Mai 1853, Nr. 81 des Reichs-Gesetz-Blattes*), vorgeschriebene Weise zu eigenen Händen zuzustellen.

3. Gegen die Entscheidungen des, nach §. 49 der Jurisdikzionsnorm vom 20. November 1852, Nr. 251 des Reichs-Gesetz-Blattes **), in Hypothekensachen nunmehr allein zuständigen Krakauer Landesgerichtes, wodurch eine Intabulazion, Pränotazion oder

---

*) Landes-Regierungsblatt für Galizien vom Jahre 1853, erste Abtheilung, XXII. Stück, Nr. 104, Seite 253.

**) Landes-Gesetz- und Regierungsblatt für Galizien vom Jahre 1852, XLV. Stück, Nr. 331, Seite 771.

z rzutem oka na możliwy obrót przyszłych zdarzeń wojennych, przez Jerzego Klapkę 1855. Genewia, Lauffer i Spółka. Bruksella, A. Bluff. Paryż, Ledoyen".

Kempen m. p. F. M. P.

183.

Rozporządzenie Ministerstwa Sprawiedl. z d. 28 Września 1855,

(Dziennik Praw Państwa, część XXXVI, Nr. 170, wydana dnia 4 Października 1855),

obowiązujące w mieście Krakowie wraz z okręgiem jego,

mocą którego wydają się niniejszém postanowienia objaśniające co do postępowania z przedmiotami hipotecznemi w mieście Krakowie i okręgu jego.

Celem należytego traktowania spraw odnoszących się do ksiąg hipotecznych w Krakowie istniejących, Ministerstwo Sprawiedliwości spowodowaném się widzi, wydać następujące objaśnienia:

1. Wydane dla miasta Krakowa i okręgu jego ustawy hipoteczne z dnia 6 Września 1822 r. L. 2795, i z dnia 1 Lipca 1844, L. 3002 zostają w swéj mocy aż do dalszego rozporządzenia, o ile się zgadzają z przepisami powszechnéj księgi ustaw cywilnych, procedury sądowéj i toku czynności w sądach, przepisanego patentem z dnia 3 Maja 1853 r. Nr. 81 Dziennika Praw Państwa *).

2. Ponieważ przepisy, zawarte w §§. 433—439, niemniéj w §§. 451 i 453 powszechnéj księgi ustaw cywilnych, tudzież w Rozporządzeniach późniejszych odnoszących się, co się tyczy wymogów i traktowania próśb, tak o bezwarunkowe wcielenie (intabulacyę), jak o warunkowe wciągnienie (prenotacyę), zarazem co się tyczy usprawiedliwienia li prenotowanych tylko należytości, z początkiem działalności powszechnéj księgi ustaw cywilnych także i w Krakowie zastósowanie znajdują, przeto tracą moc swą postanowienia, zawarte w ustawie hipotecznéj krakowskiéj co do chwili wykonania prenotacyi pozwolonéj, co do sposobu usprawiedliwienia i co do terminu, w którym skarga usprawiedliwienia podaną być ma. Przeto doręczone być winny stronom, przeciw którym intabulacya, prenotacya, lub wykreślenie żądaném było, rezolucye w tym przedmiocie z urzędu w sposób, w ustawie z dnia 3 Maja 1853 r. Nr. 81 Dziennika Praw Państwa *) przepisany.

3. Przeciw rozstrzygnieniom sądu krajowego krakowskiego w rzeczach hipotecznych wedle §. 49 normy jurysdykcyjnéj z dnia 20 Listopada 1852 Nr. 251 Dziennika Praw Państwa **), wyłącznie już właściwego, dozwalającym lub odma-

---

*) Dziennik Rządowy dla Galicyi z roku 1853, Oddział pierwszy, Część XXII, Nr. 104, strona 253.

**) Dziennik Praw Krajowych i Rządowych dla Galicyi z roku 1852. Część XLV, Nr. 321, strona 771.

Löschung bewilliget oder verweigert wird, steht der Partei, welche sich hierdurch beschwert erachtet, der Rekurs an das Krakauer Oberlandesgericht, und gegen Entscheidungen des letzteren nach den allgemeinen gesetzlichen Vorschriften der Rekurs an den obersten Gerichtshof frei.

Sowohl die Rekurse gegen erstrichterliche Bescheide, als auch gegen Entscheidungen des Oberlandesgerichtes sind, wenn auch die Bescheide über Exekuzionsgesuche ergingen, innerhalb 14 Tagen nach dem Tage der Zustellung bei dem Gerichte erster Instanz zu überreichen, welchem die unverzügliche Vorlegung der Berufung sammt den bezüglichen Akten an das Oberlandesgericht obliegt, wornach es sich von selbst ergibt, daß die im Art. 8 des Gesetzes vom 1. Juli 1844 angeordnete Nachweisung über den ergriffenen Rekurs entfällt.

Der Partei bleibt übrigens unbenommen, von dem ergriffenen Rekurse dem höheren Richter die Anzeige zu erstatten, damit dieser nöthigen Falles die beschleunigte Vorlage desselben überwachen könne.

Freiherr von **Krauß** m. p.

184.

Verordnung des Ministers des Innern vom 1. Oktober 1855,

(Reichs-Gesetzblatt, XXXVI. Stück, Nr. 171, ausgegeben am 4. Oktober 1855),

mit einer Erläuterung der Vorschrift vom 30. Dezember 1854, II. Stück, Nr. 5 des Reichs-Gesetz-Blattes vom Jahre 1855 *), über das Anlegen der Hoftrauer-Abzeichen zur Staatsbeamten-Uniform.

Zu Folge der auf der Allerhöchsten Entschließung Seiner k. k. Apostolischen Majestät vom 28. August 1855 beruhenden Allerhöchsten Genehmigung, wird die mit der Vorschrift vom 30. Dezember 1854, II. Stück, Nr. 5 des Reichs-Gesetz-Blattes vom Jahre 1855 *) ausgesprochene Verpflichtung der Staatsbeamten zum Tragen der Hoftrauer nachträglich dahin erläutert, daß dieselben in Uibereinstimmung mit den Vorschriften für die k. k. Armee, die Trauer-Abzeichen in der ersten und zweiten Hoftrauer-Klasse jederzeit, wenn sie in Uniform erscheinen, in der dritten Klasse, nur wenn die Trauer für ein Glied des Allerdurchlauchtigsten Kaiserhauses getragen wird, in und außer dem Dienste, in den übrigen Fällen der dritten sowie in allen anderen Klassen aber nur außer dem Dienste anzulegen haben.

Freiherr von **Bach** m. p.

---

*) Landes-Regierungsblatt für das Krakauer Verwaltungsgebiet vom Jahre 1855, erste Abtheilung, V. Stück, Nr. 18, Seite 80.

wiającym intabulacyę, prenotacyę lub wykreślenie, pozostawiony jest stronie, gdy się pokrzywdzoną być widzi, rekurs do wyższego sądu krajowego krakowskiego, a niemniéj przeciw rozstrzygnieniom tegoż, wedle powszechnych ustaw prawnych do najwyższego trybunału.

Tak rekursa przeciw rezolucyom pierwszéj instancyi, jako téż przeciw rozstrzygnieniom wyższego sądu krajowego, nawet gdyby rezolucye wydane były w przedmiocie próśb exekucyjnych, podane być winny do sądu piérwszéj instancyi w ciągu dni 14, licząc od dnia doręczenia, któryto sąd bezzwłocznie przedłożyć winien rekurs wraz z dotyczącemi aktami wyższemu sądowi krajowemu, zaczém samo przez się rozumié się, iż odpada wykazanie rekursu wytoczonego, zarządzone w artykule 8. ustawy z dnia 1 Lipca 1844 r.

Stronie zresztą pozostawioném jest nadto, uczynić sędzi wyższemu doniesienie o rekursie wytoczonym, ażeby tenże w razie potrzeby czuwać mógł nad przyspieszeniem przedłożenia onegoż.

Baron **Krauss** m. p.

184.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrz. z d. 1 Paźdź. 1855,

(Dziennik Praw Państwa, Część XXXVI, Nr. 171, wydana dnia 4 Października 1855),

objaśniające przepis z dnia 30 Grudnia 1854, Część II, N. 5 Dziennika Praw Państwa z roku 1855 *), o noszeniu znaku żałoby nadwornéj na uniformie urzędników rządowych.

W skutek Najwyższéj Uchwały, opartéj na Najwyższém Postanowieniu Jego C. K. Apostolskiéj Mości z dnia 28 Sierpnia 1855 r., obowiązek urzędników rządowych co się tyczy noszenia żałoby nadwornéj, wyrzeczony przepisem z d. 30 Grudnia 1854, Część II, Nr. 5 Dziennika Praw Państwa z r. 1855 *) dodatkowo o tyle objaśnionym zostaje, iż urzędnicy rządowi w uniformie występujący, obowiązani będą zgodnie z przepisami dla C. K. armii nosić oznaki żałoby każdego czasu żałoby nadwornéj klasy piérwszéj i drugiéj, a zaś w czasie żałoby klasy trzeciéj tylko, gdy żałoba miejsce ma za Członka z Najjaśniejszego Domu Cesarskiego, nie tylko w służbie ale i zewnątrz służby, w innych przypadkach trzeciéj równie jak w wszelkich innych klasach zaś tylko zewnątrz służby.

Baron **Bach** m. p.

---

*) Dziennik Rządu Krajowego dla obrębu zarządu Krakowskiego z r. 1855. Oddział pierwszy. Zeszyt V, Nr. 18, strona 80.

185.
Erlaß des Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 2. Oktober 1855,

(Reichs-Gesetzblatt, XXXVI. Stück, Nr. 172, ausgegeben am 4. Oktober 1855),

wirksam für den ganzen Umfang der Monarchie,

womit die Bestimmungen der Allerhöchsten Entschließung vom 25. September 1855 über die Regelung der rechts- und staatswissenschaftlichen Studien an den österreichischen Universitäten und Rechtsakademien kundgemacht, und einige aus denselben zunächst sich ergebende Vollziehungsvorschriften getroffen werden.

Seine k. k. Apostolische Majestät haben mit Allerhöchster Entschließung, ddo. Ischl den 25. September 1855, Nachstehendes anzuordnen geruht:

Für die rechts- und staatswissenschaftlichen Studien an den österreichischen Universitäten haben folgende Bestimmungen zu gelten:

1. Dieselben können nicht in kürzerer Zeit als in acht Semestern zurückgelegt werden, und sie beginnen mit dem Wintersemester.

Das Studienjahr hat mit Anfang Oktober zu beginnen und bis Ende Juli zu dauern. Die Unterbrechung zwischen beiden Semestern ist so einzurichten, daß jeder Semester mindestens $4\frac{1}{2}$ Monate dauere, und daß die Unterbrechung, zusammengerechnet mit den Ferialtagen, welche die Faschingstage, oder die heiligen Tage der Charwoche und des Osterfestes auf jeden Fall in Anspruch nehmen, nicht mehr als 4 Wochen betrage.

2. Folgende Gegenstände sind nothwendig, und zwar in der bezeichneten Reihenfolge vorzutragen:

Erstes Jahr

deutsche Reichs- und Rechtsgeschichte durch das ganze Jahr,
römisches Recht, sammt der Geschichte desselben, ebenfalls durch das ganze Jahr.

Zweites Jahr

im Wintersemester: Gemeines deutsches Privatrecht,
im Sommersemester: Rechtsphilosophie, und abgesondert davon gleichzeitig Encyklopädie der Rechtswissenschaften;
nebstbei im Winter- oder Sommersemester, oder durch beide Semester, kanonisches Recht.

Drittes Jahr

durch das ganze Jahr: Oesterreichisches bürgerliches Recht,
daneben im Wintersemester: Oesterreichisches Strafrecht,
im Sommersemester: Strafprozeß; und in beiden Semestern: Politische Wissenschaften.

Viertes Jahr

durch das ganze Jahr: Oesterreichischer Zivilprozeß, nebst dem Verfahren außer Streitsachen;

185.

Rozrządzenie Ministerstwa Wyznań i Oświecenia z dnia 2 Października 1855,

(Dziennik Praw Państwa, Część XXXVI, Nr. 172, wydana dnia 4 Października 1855),

obowiązujące w całym obrębie Państwa,

mocą którego obwieszczone zostają Postanowienia Najwyższéj Uchwały z dnia 25 Września 1855 o regulacyi nauk prawniczych i politycznych po austryackich uniwersytetach i akademiach prawniczych, wraz z zarządzeniem przepisów wykonawczych, z onychże bezpośrednio wypływających.

Najwyższém Postanowieniem ddo Ischl d. 25 Września 1855 raczył Najjaśniejszy Pan Jego C. K. Apostolska Mość rozporządzić, co następuje:

Co się tyczy studyów prawniczych i politycznych po uniwersytetach austryackich następujące Postanowienia w życie wejść mają:

1. Takowe nie mogą w krótszym czasie być odbywane, jak w ośmiu półroczach i biorą początek z półroczem zimowém.

Rok naukowy poczynać się ma z początkiem Października i trwać będzie aż do końca Lipca. Przerwa, między oboma półroczami zachodząca, w ten sposób urządzoną być ma, ażeby każde półrocze najmniéj przez 4 ½ miesiąca trwało, i żeby przerwa wraz z dniami feryalnemi zapustnemi, albo wielkotygodniowemi i wielkanocnemi, nie wynosiła więcéj jak 4 tygodnie.

2. Następujące przedmioty mają być koniecznie wykładane, a to w porządku poniżéj wyszczególnionym:

Rok piérwszy

historya Niemieckiego Państwa i prawa przez rok cały,
Prawo rzymskie, wraz z historyą jego także przez rok cały.

Rok drugi

w półroczu zimowém: powszechne prawo prywatne niemieckie,
w półroczu letniém: filozofia prawa, a odrębnie równocześnie encyklopedya nauk prawniczych;
oprócz tego w *półroczu zimowém* lub *letniém*, albo przez oba półrocza, prawo kanoniczne.

Rok trzeci

przez rok cały: prawo cywilne austryackie, obok tego w *półroczu zimowém:* prawo karne austryackie, w *półroczu letniem:* procedura karna; a w obu półroczach: nauki polityczne.

Rok czwarty

przez rok cały: procedura cywilna austryacka, wraz z postępowaniem bezspornem;

daneben im Wintersemester: Oesterreichisches Handels- und Wechselrecht und politische Wissenschaften;
im Sommersemester: Oesterreichische Statistik.

Die drei Kollegien über politische Wissenschaften haben zu umfassen, was bisher unter dieser Bezeichnung begriffen war, nämlich:

Nazional-Ökonomie, Finanzwissenschaft und die Lehre über jene administrativen Aufgaben, welche weder der Justiz- noch der Finanzverwaltung angehören, und zwar mit möglichster Hinweisung auf die österreichischen Verhältnisse, Einrichtungen und Gesetze;

3. Nebst den bezeichneten Fächern sind an den rechts- und staatswissenschaftlichen Fakultäten noch über andere Parthien der Rechts- und Staatswissenschaften Vorträge in angemessenen Zeiträumen zu halten, insbesondere über folgende:

a) Völkerrecht und deutsches Bundesrecht;
b) Bergrecht;
c) österreichische Verwaltungs- und Finanz-Gesetzkunde;
d) Practica und Relatoria aus dem österreichischen Zivil- und Strafrechte;
e) österreichisches Lehenrecht und Partikularrechte einzelner österreichischer Länder oder deren Geschichte;
f) Statistik der europäischen Staaten;
g) gerichtliche Medizin;
h) Staatsrechnungswissenschaft.

Die Dozenten der beiden letztgenannten Gegenstände haben zwar, in soferne es Rücksichten auf den Unterricht und die Disziplin erfordern, den Sitzungen des rechts- und staatswissenschaftlichen Professoren-Kollegiums mit Sitz und Stimme beizuwohnen, sind aber im Uibrigen, auch wenn sie als Professoren angestellt sind, unbeschadet ihres Ranges und Titels, nicht Mitglieder des Kollegiums, wenn sie nicht Doktoren der Rechte sind.

4. Die Studirenden sind in der Regel verpflichtet, die oben unter 2. bezeichneten Vorträge in der vorgeschriebenen Reihenfolge zu hören. Unter den gleichzeitigen Kollegien über Rechtsphilosophie und Encyklopädie der Rechtswissenschaften im zweiten Semester des zweiten Jahres, steht ihnen die Wahl frei. Zu dem Besuche der Vorträge über gemeines deutsches Privatrecht sind sie zwar vor der Hand noch nicht zu verhalten, jedoch sind ihnen diese Vorträge als Vorbereitung für das Studium des österreichischen Rechtes dringend zu empfehlen.

Nebstdem sind die Studirenden verpflichtet, an der philosophischen Fakultät zu hören:

a) binnen der drei ersten Semester wenigstens Ein Kollegium über Philosophie, und zwar über praktische Philosophie;
b) im dritten Semester österreichische Geschichte;
c) binnen der acht Semester noch Ein geschichtliches Kollegium.

obok tego w *półroczu zimowém:* prawo handlowe i wexlowe austryackie, tudzież nauki polityczne;

w *w półroczu letniém:* statystyka austryacka.

Trzy kolegia co do nauk politycznych obejmować winny, co dotąd pod tą nazwą objętém było, jako to:

Ekonomią narodową, naukę co do skarbowości i naukę co do tych zadań administracyjnych, które nie należą ani do administracyi sądowéj ani finansowéj, a to z wszelkiém ile możności odnoszeniem się na stósunki, urządzenia i ustawy właściwe austryackie;

3. Oprócz zawodów, co dopiéro wspomnionych, odbywać się będą po fakultetach prawniczych i politycznych odczyty także i w innych partyach nauk prawniczych i politycznych w stósownych przedziałach, mianowicie w następujących:

a) Prawo narodów i prawo Rzeszy niemieckiéj;
b) prawo górnicze;
c) prawoznawstwo austryackie administracyjne i finansowe;
d) *practica* i *relatoria* z prawa austryackiego cywilnego i karnego;
e) austryackie prawo lenne i prawa partykularne pojedynczych krajów austryackich lub ich historya;
f) statystyka Państw europejskich;
g) medycyna sądowa;
h) rachunkowość rządowa.

Docenci obu przedmiotów ostatnio-rzeczonych mają wprawdzie, o ile tego wymagają względy na naukę i dyscyplinę, znajdować się na posiedzeniach kolegium profesorów prawniczo-politycznych; zresztą jednak, chociaż jako profesorowie są ustanowieni, nienaruszając ich rangi ani tytułu, nie są oni członkami kolegium, jeżeli nie są zarazem doktorami prawa.

4. Uczniowie obowiązani są w powszechności, słuchać odczytów, wyżéj pod 2. wspomnionych w porządku przepisanym. Między kolegiami, równocześnie przypadającemi co do filozofii prawa i encyklopedyi nauk prawniczych w drugiém półroczu roku drugiego, wolny mają wybór. Do uczęszczania na odczyty powszechnego prawa prywatnego niemieckiego nie mają oni tym czasem jeszcze być zniewalani, wszelako odczyty te ściśle im mają być polecone jako przygotowawcze do nauki prawa austryackiego.

Nadto uczniowie obowiązani są słuchać w wydziale filozoficznym:

a) w ciągu piérwszych trzech półroczy najmniéj w jedném kolegium filozofii, a to praktycznéj filozofii;
b) w trzeciém półroczu, austryackiéj historyi;
c) w ciągu ośmiu półroczy jeszcze przedmiotu historycznego w jedném kolegium.

Uiberhaupt aber haben die Studirenden sich nicht auf die ihnen ausdrücklich vorgeschriebenen Kollegien zu beschränken, sondern noch andere nach ihrer eigenen Wahl an was immer für einer Universitäts-Fakultät zu besuchen, und zwar in solcher Anzahl, daß sie im Ganzen während ihrer Studienzeit Kollegien mindestens in solcher Stundenzahl frequentirt haben müssen, als sich ergibt, wenn in jedem Semester, mit Ausnahme des vierten und achten, wochentlich 20, in diesen beiden Semestern wochentlich 12 Stunden frequentirt werden.

5. Die Studirenden haben insgesammt zu Ende oder nach Ablauf des vierten Semesters eine Prüfung zu bestehen aus folgenden Gegenständen: Römisches Recht, kanonisches Recht, deutsche Reichs- und Rechtsgeschichte in Verbindung mit österreichischer Geschichte.

Wer diese Prüfung nicht vor Beginn des fünften Semesters oder im Verlaufe desselben mit Erfolg abgelegt hat, dem sind die weiteren Semester, in welchen er vor Ablegung der Prüfung noch inskribirt sein mag, nicht in das gesetzliche Quadriennium einzurechnen.

6. Wer sich dem Staatsdienste auf Grundlage seiner rechts- und staatswissenschaftlichen Studien widmen will, ohne das Doktorat zu erwerben, hat nebst dieser ersten noch eine zweite und dritte Prüfung, und zwar aus folgenden Fächern zu bestehen:

Die zweite aus österreichischem bürgerlichem Rechte, nebst Handels- und Wechselrecht, Zivilprozeß und Verfahren außer Streitsachen, dann aus dem österreichischen Strafrechte und Prozesse.

Die dritte aus österreichischer Statistik, Nazionalökonomie und Finanzwissenschaft.

Die zweite Prüfung kann schon in den letzten sechs Wochen des achten Semesters bestanden werden, die dritte erst nach vollständig zurückgelegtem Quadriennium.

Aus der österreichischen Statistik sind solche Details, welche auswendig zu wissen nicht vom bleibenden Werthe ist, und die daher nur für die Prüfung memorirt werden müßten, nicht zu fordern; hingegen sind auch die für die Rechts- und Staatsgeschichte wichtigsten Thatsachen aus der österreichischen Geschichte, dann allgemeine Kenntniß des österreichischen Verfassungs- und Verwaltungs-Organismus, bei jeder dieser beiden Prüfungen, in soweit sich hierzu ein Anlaß bietet, zu fordern.

7. Jünglinge, welche beabsichtigen, sich dem Staatsdienste zu widmen, ohne gleichwohl die regelmäßigen Universitätsstudien gemacht zu haben, können nur ausnahmsweise zu den Staatsprüfungen zugelassen werden, und zwar niemals eher als zwei, beziehungsweise vier Jahre nach bestandener Maturitätsprüfung und nur dann, wenn sie doch wenigstens einige Nachweisungen zu liefern vermögen, welche zur Annahme eines erfolgreichen und unter zweckmäßiger Anleitung unternommenen Studiums berechtigen. Der Kandidat hat demnach darzuthun, welche literarischen Hilfsmittel er zu benützen in der Lage war und wirklich benützt hat, und daß er wenigstens drei Semester an einer Universität mit vorzüglichem Eifer Vorlesungen über Hauptfächer der juridischen Studien

W powszechności zaś nie będą się uczniowie ograniczać na kolegia wyraźnie im przepisane, lecz uczęszczać będą jeszcze i na inne kolegia wedle woli swéj jakiegobądź wydziału uniwersyteckiego, a to w takiéj ilości, ażeby w całym przeciągu studyów swoich tyle godzin wykazali, ileby wypadało, gdyby w każdém półroczu, wyjąwszy czwarte i ósme, tygodniowo uczęszczali na odczyty o 20 godzinach, w obu tych półroczach zaś o 12 godzinach.

5. Uczniowie winni bez wyjątku w końcu lub po upływie czwartego półrocza złożyć examin z przedmiotów następujących, jako to: z prawa rzymskiego, prawa kanonicznego, historyi państwa i prawa niemieckiego wraz z historyą austryacką.

Kto examinu rzeczonego nie odbył przed początkiem półrocza piątego lub w ciągu tegoż z skutkiem należytym, temu nie mają być policzone do prawnego kwadryennium dalsze półrocza, w którychby przed złożeniem examinu jeszcze zapisanym był.

6. Kto się poświęcić chce służbie rządowéj na zasadzie swych studyów prawniczych i politycznych, nie nabywszy doktoratu, odbyć ma oprócz pierwszego examinu, jeszcze drugi i trzeci, a to z następujących przedmiotów:

Drugi z austryackiego prawa cywilnego wraz z prawem handlowém i wexlowém, procedurą cywilną i postępowaniem niesporném, daléj z prawa karnego austryackiego i procedury.

Trzeci z statystyki austryackiéj, ekonomii narodowéj i umiejętności skarbowéj.

Drugi examin złożonym już być może w ostatnich sześciu tygodniach ósmego półrocza, trzeci dopiéro po kwadryennium zupełnie odbytém.

Z statystyki austryackiéj nie mają być żądane takie szczegółowości, których wiadomość nie ma wartości stałéj, a któreby przeto li tylko dla examinu miały być w pamięci zachowane; przeciwnie zaś, przy wszelkiéj sposobności żądane być winny przy każdym z rzeczonych obu examinów najważniejsze do historyi prawa i państwa odnoszące się data z historyi austryackiéj, tudzież ogólna znajomość austryackiego organizmu zasadniczego i administracyjnego.

7. Młodzieńcy, zamierzający poświęcić się służbie rządowéj, nie oddawszy się regularnym studyom uniwersyteckim, mogą tylko wyjątkowo przypuszczeni być do examinów rządowych, a to nigdy piérwéj, jak w dwa, względnie w cztéry lata po odbytym examinie dojrzałości, i to wtenczas tylko, gdy są w stanie dać niejakie dowody skutecznego pod stósowném należytém kierownictwem pobieranego studyum. Kandydat takowy więc wykazać będzie winien, jakich literackich środków był w stanie używać i z których rzeczywiście czerpał, i że przynajmniéj przez trzy półrocza słuchał na uniwersytecie z szczególną gorliwością publicznych odczytów z głównych zawodów nauk jurydycznych w stósownym porządku następności, lub

in zweckmäßiger Reihenfolge öffentlich studirt, oder daß er über die Hauptfächer, zu welchen mindestens römisches Recht, deutsches Recht, kanonisches Recht, österreichisches Zivil- und Strafrecht und Nazionalökonomie zu zählen sind, bei einem ordentlichen Professor des Faches je ein Privatissimum, welche die ordentlichen Professoren zu geben jedoch keineswegs verpflichtet sondern nur berechtiget sind, gehört hat.

Solchen Kandidaten hat das Ministerium für Kultus und Unterricht die Kommissionen, vor welchen sie sowohl schriftliche als die öffentlichen mündlichen Prüfungen aus den bezüglichen Fächern abzulegen haben, von Fall zu Fall eigens zu bezeichnen, und diese Kommissionen sind mit den geeigneten Instrukzionen zu versehen. Für diese Prüfung ist eine Taxe im dreifachen Betrage derjenigen, welche für die gewöhnlichen Staatsprüfungen vorgeschrieben ist, zu erlegen und unter die Prüfungskommissäre zu vertheilen.

8. Wer das Doktorat der Rechts- und Staatswissenschaften erlangen will, hat nach zurückgelegtem Quadriennium drei strenge Prüfungen zu bestehen, welche nachstehende Gegenstände zu umfassen haben:

Erstes Rigorosum

römisches Recht, deutsches Recht, Lehenrecht, kanonisches Recht.

Zweites Rigorosum

Völkerrecht, politische Ökonomie, Rechtsphilosophie — nämlich die bedeutendsten rechtsphilosophischen Systeme und deren historische Entwicklung.

Drittes Rigorosum

österreichisches Zivil- und Strafrecht und Prozeß.

An der Pesther Universität hat überdieß das ungarische, an den Universitäten in Krakau und Lemberg das polnische Privatrecht Gegenstand der Rigorosen zu verbleiben.

Bei den Rigorosen werden in Zukunft in der Regel nur die ordentlichen Professoren, und zwar jeder nur aus seinem Nominalfache, und aus jedem Fache nur einer oder höchstens zwei nach dem Senium zu prüfen haben.

An den in Ungarn, Siebenbürgen und Kroazien bestehenden Rechtsakademien ist in einem dreijährigen Kurse der nachfolgende Studienplan in der Wesenheit einzuhalten:

Erstes Jahr.

Wintersemester:

Geschichte des römischen Rechtes und Institutionen, österreichisches Strafrecht, österreichische Geschichte.

Sommersemester:

Kirchenrecht, Strafprozeß, österreichische Geschichte.

że z głównych zawodów, do których przynajmniéj liczyć się ma prawo rzymskie, prawo niemieckie, prawo kanoniczne, prawo cywilne i karne austryackie i ekonomia narodowa, odbierał *privatissimum* od profesorów zwyczajnych, w każdym zawodzie właściwych, do czego zwyczajni profesorowie żadną miarą nie są zobowiązani lecz tylko uprawnieni.

Dla takich kandydatów wyznaczy Ministeryum Wyznań i Oświecenia w każdym poszczególnym razie komisye, przed któremi złożyć będą winni nie tylko piśmienne lecz téż i publiczne ustne examina z zawodów dotyczących, a komisye te opatrzone być mają oraz instrukcyami stósownemi. Za examin takowy złożona będzie taxa w potrójnéj kwocie téj, jaka jest przepisaną dla zwyczajnych examinów rządowych, która tedy rozdzieloną być ma między komisarzy examinacyjnych.

8. Kto doktoratu prawa dostąpić chce, powinien po ukończoném czteroleciu, odbyć trzy ścisłe examina z przedmiotów następujących:

Piérwsze rygorozum

obejmować będzie prawo rzymskie, prawo niemieckie, prawo lenne, prawo kanoniczne.

Drugie rygorozum

prawo narodów, ekonomię polityczną, filozofię prawa, a to najważniejsze systemata prawne filozoficzne i ich rozwój historyczny.

Trzecie rygorozum

prawo austryackie cywilne i karne wraz z procedurą dotyczącą.

Na wszechnicy Peszteńskiéj pozostanie nadto przedmiotem rygorozów prawo prywatne węgierskie, niemniéj jak na uniwersytetach w Krakowie i Lwowie polskie prawo prywatne.

Przy rygorozach na przyszłość examinować będą w powszechności tylko zwyczajni profesorowie, a to każdy tylko z swego zawodu nominalnego, i z każdego zawodu tylko jeden lub najwięcéj dwóch wedle *Senium.*

Po akademiach prawniczych, w Węgrzech, Siedmiogrodzie i Kroacyi istniejących, zachowany być ma co do istoty następujący plan naukowy w kursie trzyletnim:

Piérwszy rok.

Półrocze zimowe:

Historya prawa rzymskiego i instytucye, prawo austryackie karne, historya austryacka.

Półrocze letnie:

Prawo kościelne, procedura karna, historya austryacka.

Zweites Jahr.

Wintersemester:

Österreichisches Zivilrecht, Politische Ökonomie.

Sommersemester:

Österreichisches Zivilrecht, ungarisches siebenbürgisches Recht, österreichische Statistik, Bergrecht.

Drittes Jahr.

Wintersemester:

Zivilprozeß, österreichische Verwaltungs-Gesetzkunde.

Sommersemester:

Verfahren außer Streitsachen, Handels- und Wechselrecht, Finanzgesetzkunde.

Es ist an den Rechtsakademien täglich mit Ausnahme des Sonntags und Donnerstags durch vier Stunden vorzutragen.

Die Schüler haben sich Prüfungen aus den einzelnen Fächern, und nach Vollendung der Studien, der Staatsprüfung aus dem österreichischen Zivil- und Strafrechte und Prozesse zu unterziehen.

Jenen Prüfungen können sich an der Rechtsakademie in Hermannstadt Angehörige des Großfürstenthumes Siebenbürgen, an der Rechtsakademie in Agram Angehörige des Königreiches Kroazien und Slawonien und der Militärgrenze und an den ungarischen Rechtsakademien Angehörige des Königreiches Ungarn und der Wojwodschaft Serbien und des Temeser Banates auch fernerhin wie bisher (d. i. auch auf Grundlage spezieller Bewilligung zum Privatstudium) unterziehen, um sofort zur Staatsprüfung aus dem österreichischen Zivil- und Strafrechte und Prozesse zugelassen zu werden.

Diejenigen, welche die Studien an diesen Akademien absolviren, erlangen dadurch keinen Anspruch, sich um das Doktorat zu bewerben. Nur ausnahmsweise können sie zu den strengen Prüfungen an einer Universität zugelassen werden, wenn sie sich ausweisen, noch vier Semester an einer rechts- und staatswissenschaftlichen Fakultät unter besonderer Leitung des Dekanes gründliche juridische Studien gemacht zu haben.

Mein Minister für Kultus und Unterricht ist ermächtiget und beauftragt, das Erforderliche zu verfügen, damit an den Universitäten in Wien, Prag, Krakau, Lemberg, Pesth, Graz und Innsbruck und an den Rechtsakademien der Unterricht sobald als möglich den vorstehenden Bestimmungen gemäß eingerichtet werde, und zu dem Ende die für diese Anstalten und über die theoretischen Staatsprüfungen bestehenden Vorschriften zu modifiziren, und die nöthigen Übergangsbestimmungen zu erlassen.

Hinsichtlich der Vorschriften über die Erwerbung des Doktorgrades sind Mir die geeigneten näheren Anträge auf Grundlage der oben ausgesprochenen Bestimmungen zu erstatten.

Drugi rok.

Półrocze zimowe:

Prawo cywilne austryackie, polityczna ekonomia.

Półrocze letnie:

Prawo cywilne austryackie, prawo węgierskie, siedmiogrodzkie, statystyka austryacka, prawo górnicze.

Trzeci rok.

Półrocze zimowe:

Procedura cywilna, ustawoznawstwo administracyjne austryackie.

Półrocze letnie:

Postępowanie niesporne, prawo handlowe i wexlowe, umiejętności skarbowe.

W akademiach prawniczych wykładać się będzie co dzień przez godzin cztéry, wyjąwszy Niedzielę i Czwartek.

Uczniowie poddać się winni examinom z zawodów pojedynczych, a po ukończonych studyach, examinowi z prawa austryackiego cywilnego i karnego i z procedury.

Tak jak przedtém (t. j. także na zasadzie specyalnego pozwolenia do studyum prywatnego) i nadal jeszcze składać mogą examina te w akademii prawniczéj w Hermansztadzie, należący Wielkiego Księstwa Siedmiogrodzkiego, w akademii prawniczéj w Zagrzebiu, należący Królestwa Kroacyi, Slawonii i Pogranicza Wojskowego, tudzież w akademiach prawniczych węgierskich, należący Królestwa Węgierskiego i Województwa Serbskiego i Banatu Temeskiego, by przypuszczeni byli do examinu rządowego z prawa austryackiego cywilnego i karnego i z procedury.

Ci, którzy w akademiach takowych studya pokończyli, nie dostępują przez to prawa ubiegania się na téj zasadzie o doktorat. Tylko wyjątkowo przypuszczeni być mogą do ścisłych examinów w uniwersytecie, jeżeli się wykażą, że odbyli nadto jeszcze cztéry półrocza w wydziale prawniczym i politycznym pod szczególnym kierunkiem dziekana, celem nabycia gruntownych studyów jurydycznych.

Mój Minister wyznań i oświecenia odebrał upoważnienie i zlecenie, zarządzić co potrzeba, by po uniwersytetach we Wiédniu, Pradze, Krakowie, Lwowie, Peszcie, Gracu i Insbruku, tudzież po akademiach prawniczych nauki urządzone zostały jak najrychléj stósownie do postanowień powyższych, i ażeby tym końcem przepisy istniejące dla tych zakładów, tudzież co do examinów rządowych teoretycznych, zmodyfikowane i potrzebne postanowienia przechodnie wydane były.

Co się tyczy przepisów względem nabycia stopnia doktorskiego przedłożone Mi być winny bliższe stósowne wnioski na zasadzie wyż rzeczonych postanowień.

Was die Universitäten in Padua und Pavia anbelangt, so werden die rechts- und staatswissenschaftlichen Studien an denselben im Wesentlichen übereinstimmend mit den Einrichtungen an den übrigen Universitäten des Reiches einzurichten sein, jedoch mit Berücksichtigung der Eigenthümlichkeiten der dortigen Verhältnisse, und es sind Mir in dieser Beziehung gleichfalls die geeigneten Anträge zu erstatten.

Diese Allerhöchste Entschließung wird mit nachstehenden Bemerkungen hiermit kundgemacht:

Die Dekane (Professoren-Dekane) der rechts- und staatswissenschaftlichen Fakultäten in Wien, Prag, Pesth, Krakau, Lemberg, Graz und Innsbruck, die Lehrkörper und ihre einzelnen Mitglieder sind sofort verpflichtet, dafür Sorge zu tragen, daß die Vorträge dem Allerhöchst vorgezeichneten Studienplane gemäß eingerichtet werden, und dazu mitzuwirken, daß die Einhaltung desselben von den Studirenden nach Möglichkeit befolgt werde. Die Bestimmung über die Dozenten der Staatsrechnungswissenschaft und gerichtlichen Medizin tritt sogleich in Wirksamkeit.

Die Studirenden an den rechts- und staatswissenschaftlichen Fakultäten der genannten Universitäten sind verpflichtet, die in dem Studienplane vorgeschriebenen Gegenstände in der bezeichneten Reihenfolge zu hören, und dem Besuche der Vorlesungen mindestens die vorgezeichnete Stundenzahl zu widmen.

Es steht ihnen jedoch auch fernerhin frei, wenn ein Gegenstand von mehreren Dozenten (ordentlichen oder außerordentlichen Professoren oder Privatdozenten) vorgetragen wird, unter denselben zu wählen, und neben den vorgezeichneten Kollegien noch andere an der rechts- und staatswissenschaftlichen oder einer anderen Fakultät zu besuchen, und auch die Stundenzahl der an anderen Fakultäten besuchten Kollegien ist in das gesetzliche Minimum der Stundenzahl einzurechnen.

Abweichungen von dem vorgezeichneten Studienplane sind jedoch nur mit besonderer Bewilligung des Dekanes des rechts- und staatswissenschaftlichen Professoren-Kollegiums zuläßig.

Übrigens wird auch die Wahl der nicht obligaten Kollegien unter die Aufsicht der Dekane und der betreffenden Dozenten in soferne gestellt, daß den Studirenden die Inskripzion in Vorträge, zu deren Verständniß ihnen offenbar die nöthigen Vorstudien mangeln, nicht zu gestatten ist.

Mit Rücksicht auf die erhöhte Stundenzahl des obligaten Kollegienbesuches wird hiermit fleißigen und armen Studirenden von tadellosem akademischen Benehmen die Erlangung der Befreiung vom halben Kollegiengelde mit theilweiser Aufhebung der betreffenden Bestimmungen der §§. 15, 17 und 26 des Gesetzes vom 12. Juli 1850, Z. 310, dadurch erleichtert, daß

1. soweit es sich nur eben um die Befreiung vom *halben* Kollegiengelde handelt, es von der im §. 15 enthaltenen Bedingung einer *ausgezeichneten* wissenschaftlichen Verwendung sein Abkommen erhält, und es zu diesem Behufe fortan genügt, wenn die

Co się tyczy uniwersytetów w Padwie i Pawii, urządzone być winny studya prawnicze i polityczne tamże co do istoty zgodnie z urządzeniami, po innych uniwersytetach Państwa zaprowadzonemi, wszelakoż z uwzględnieniem właściwości tamecznych stósunków, w którym to względzie równie przedstawione Mi być mają wnioski stósowne.

To Najwyższe Postanowienie obwieszcza się niniejszém z uwagami następującemi:

Dziekani (dziekani profesorów) wydziałów prawniczo-politycznych we Wiédniu, Pradze, Peszcie, Krakowie, Lwowie, Gracu i Insbruku, ciała nauczycielskie i ich pojedynczy członkowie są przeto zobowiązani, czuwać nad tém, by wykłady urządzone zostały stósownie do Najwyższego planu nauk, i działać mają ku temu, by go uczniowie jak najmożliwiéj zachowali. Co się tyczy postanowienia docentów rachunkowości rządowéj i medycyny sądowéj, powinno takowe natychmiast wejść w życie.

Uczniowie w wydziałach prawniczych i politycznych uniwersytetów wyż rzeczonych obowiązani są słuchać przedmiotów w planie nauk przepisanych, w porządku wskazanym, i oraz poświęcić uczęszczaniu na odczyty najmniéj wskazaną liczbę godzin.

Wolno im atoliż i nadal, w razie, gdy przedmiot jaki wykładanym jest przez kilku docentów (profesorów lub docentów prywatnych zwyczajnych albo nadzwyczajnych), mieć wybór między nimi, równie téż obok wskazanych kolegiów słuchać jeszcze innych odczytów w wydziale prawniczym i politycznym lub innym, a nawet liczbę godzin kolegiów, w innych fakultetach odwiedzanych, policzyć do prawnego *minimum* liczby godzin.

Odstąpienia od wyż wskazanego planu nauk przypuszczone jednak być mogą tylko za szczególném pozwoleniem dziekana kolegium profesorów prawniczo-politycznych.

Zresztą także i wybór kolegiów nieobowiązkowych pod dozór dziekanów i dotyczących docentów o tyle oddanym zostaje, iż nie ma być uczniom dozwolona inskrypcya na odczyty, do których zrozumienia oczywiście im brakuje potrzebnych studyów przygotowawczych.

Ze względem na podwyższoną liczbę godzin obowiązkowego uczęszczania do kollegiów, ułatwia się niniejszém dla pilnych i ubogich uczniów beznagannego akademicznego zachowania się, dostąpienie uwolnienia od połowy opłaty kolegialnéj przy częściowém zniesieniu dotyczących postanowień §§. 15, 17 i 26 ustawy z d. 12 Lipca 1850 r. L. 310 w ten sposób, iż

1. o ile idzie li tylko o uwolnienie od *połowy* opłaty kolegialnéj, traci moc swą postanowienie co do warunku, w §. 15 wyrzeczonego względem *celującéj* aplikacyi w naukach, i że tym końcem nadal już dostateczném jest, gdy ubiega-

Bittsteller in ihrer vorhergegangenen Universitätszeit sich fleißig verwendet und ein tadelloses akademisches Benehmen an den Tag gelegt haben;

2. daß auch die neu immatrikulirten Studirenden schon für das erste Semester ihrer Universitätszeit von dem halben Kollegiengelde befreit werden können, wenn sie auch kein ausgezeichnetes Maturitätszeugniß, wohl aber genügende Beweise ihrer Dürftigkeit beibringen;

3. daß sowohl bei Prüfung der formellen Hinlänglichkeit der Dürftigkeitsausweise, als auch bei Auslegung des Begriffes Dürftigkeit, mit billiger Berücksichtigung der Verhältnisse vorzugehen ist.

Die von den rechts- und staatswissenschaftlichen Professoren-Kollegien den immatrikulirten Rechtshörern ertheilten Befreiungen von dem halben oder ganzen Kollegiengelde, haben von nun an, ebenso wie die den Studirenden der Theologie aus dem Gesetze zustehenden Befreiungen, auch für die von ihnen an anderen Fakultäten besuchten Kollegien volle Giltigkeit, und werden hiermit für sie die entgegenstehenden Bestimmungen des ersten Absatzes des §. 21 des Gesetzes vom 12. Juli 1850, Z. 310, außer Wirksamkeit gesetzt.

Die an österreichischen Universitäten studirenden Ausländer unterliegen weder einem Kollegien- noch einem Prüfungszwange, sondern nur den akademischen Disziplinarordnungen. Nur in dem Falle, wenn bei ihrer Immatrikulirung eine ausdrückliche Erklärung vorlag, daß sie die österreichische Universität zu dem Ende besuchen, um sich für einen öffentlichen Dienst in Oesterreich zu befähigen oder den rechts- und staatswissenschaftlichen Doktorgrad einer österreichischen Universität zu erwerben, werden sie in jeder Beziehung nach den für Inländer geltenden Vorschriften zu behandeln sein.

Die bisher geltenden Vorschriften, durch welche österreichischen Unterthanen der Besuch auswärtiger Universitäten gestattet wird, bleiben aufrecht. Studirende jedoch, welche bei dem Besuche ausländischer Universitäten die Bestimmungen der vorstehenden Allerhöchsten Entschließung nicht vollständig beobachtet haben, können zu den teoretischen Staatsprüfungen nur auf Grundlage der Allerhöchsten Anordnung bezüglich Derjenigen, welche nicht die regelmäßigen Universitätsstudien zurückgelegt haben und unter den darin ausgesprochenen Bedingungen zugelassen werden.

Uiber die Einrichtung der strengen Prüfungen zur Erlangung des rechts- und staatswissenschaftlichen Doktorgrades bleiben vorläufig die bestehenden Vorschriften in Kraft. Ebenso bleiben die hinsichtlich der rechts- und staatswissenschaftlichen Studien an den Universitäten Padua und Pavia bestehenden Vorschriften vorläufig unverändert in Wirksamkeit. An den k. k. Rechtsakademien werden die erforderlichen Einleitungen getroffen, damit der für dieselben in der Allerhöchsten Entschließung vorgezeichnete Studienplan in seinen wesentlichen Bestimmungen von dem beginnenden Studienjahre 1855–56 angefangen in Wirksamkeit trete.

jący się o to pilnie używali poprzedniego czasu uniwersyteckiego i co do akademicznego zachowania się beznagannemi zostali;

2. iż *nowo* imatrykulowani uczniowie już w piérwszém półroczu czasu swego uniwersyteckiego uwolnieni być mogą od połowy opłaty kolegialnéj, chociaż nie przedłożą zaświadczenia dojrzałości *celującego*, atoliż dostatecznie niedostatek swój udowodnią;

3. iż tak przy dochodzeniu formalnych wymogów w wykazach niedostatku, jako téż przy tłómaczeniu wyrazu niedostatku, słuszny wzgląd mieć należy na stósunki zachodzące.

Uwolnienia od połowy lub od całéj opłaty kolegialnéj udzielone imatrykulowanym słuchaczom prawa przez kolegia profesorskie prawniczo-polityczne, od chwili obecnéj, równie jak uwolnienia, przyznane uczniom teologii z mocy ustawy, zupełną moc mają także co się tyczy kolegiów od nich odwiedzanych na innych fakultetach, a więc tracą moc swą dla nich przeciwne postanowienia piérwszego ustępu §. 21 ustawy z dnia 12 Lipca 1850 r. L. 310.

Cudzoziemcy poświęcający się studyom w uniwersytetach austryackich nie podlegają przymusowi kolegialnemu ani téż examinacyjnemu, lecz tylko ustawom dyscyplinarnym akademicznym. Tylko w tym razie, jeżeli przy imatrykulacyi przedłożono wyraźne oświadczenie, iż odwiedzają uniwersytet austryacki tym końcem, by się uzdolnić do publicznéj służby w Austryi lub nabyć stopień doktorski prawniczo-polityczny uniwersytetu austryackiego, tedy oni pod każdym względem traktowani być winni wedle przepisów, dla krajowców obowiązujących.

Pozostają w swéj mocy przepisy, w skutek których pozwoloném jest poddanym austryackim odwiedzać wszechnice zagraniczne. Uczniowie jednak, którzy przy odwiedzaniu uniwersytetów zagranicznych nie zachowali zupełnie przepisów powyższego Najwyższego Postanowienia, nie mogą być przypuszczeni do teoretycznych examinów rządowych, jak tylko na zasadzie Najwyższego Rozporządzenia co do tych, którzy nie odbyli regularnych studyów uniwersyteckich, a to pod warunkami tamże wyrzeczonemi.

Co do urządzenia ścisłych examinów celem dostąpienia stopnia doktorskiego prawniczo-politycznego, zostają tymczasowo w swéj mocy przepisy istniejące. Równie téż pozostają tymczasowo w swéj dotychczasowéj mocy przepisy, istniejące co do studyów prawniczo-politycznych w uniwersytetach Padwy i Pawii. W C. K. akademiach prawniczych nastąpią potrzebne urządzenia, ażeby plan naukowy, dla nich w Najwyższém Postanowieniu wskazany, wszedł w życie w istotnych postanowieniach począwszy z szkolnym rokiem 1855/56.

Was die Prüfungen an denselben anbelangt, so werden nur aus dem Strafrechte sammt Strafprozeß, der österreichischen Geschichte, dem österreichischen Zivilrechte, dem Zivilprozesse sammt dem Verfahren außer Streitsachen, Annual-, aus den übrigen Gegenständen Semestral-Prüfungen abzuhalten sein.

Uibergangsbestimmungen.

Zur näheren Durchführung der vorstehenden Anordnungen und um den Uibergang von den dermaligen Studieneinrichtungen zu den, durch die Allerhöchste Entschließung vorgezeichneten zu vermitteln, wird übrigens noch Nachstehendes angeordnet:

I. In Ansehung der akademischen Studienzeit:

a) Mit der sub 1 enthaltenen Allerhöchsten Bestimmung wird die, in dem Gesetze vom 30. Juli 1850, Z. 327, ausgesprochene Freigebung des achten Semesters aufgehoben. Diese Allerhöchste Anordnung hat sofort auf alle zur Nachweisung eines akademischen Quadrienniums verpflichteten Rechtshörer Anwendung, sie mögen erst in die rechts- und staatswissenschaftlichen Studien eintreten, oder schon einen oder mehrere Semester inskribirt gewesen sein, mit alleiniger Ausnahme Derjenigen, welche bei Kundmachung dieser Verordnung bereits sieben Semester giltig zurückgelegt haben.

b) Die in dem Gesetze vom 30. Juli 1850, Z. 327 und in den Gesetzen vom 4. Oktober 1850, Z. 380 u. 381 (auf Grundlage der Allerhöchsten Entschließung vom 16. August 1851 mit dem hierortigen Erlasse vom 26. November 1852, Z. 589-C. U. M. auch ausgedehnt auf die k. k. Rechtsakademie zu Hermannstadt), enthaltene Begünstigung für die Rechtsstudirenden Ungarns, Siebenbürgens, Kroaziens und Slawoniens und der serbischen Wojwodschaft sammt dem Temeser Banate, sich für diejenigen Zweige des öffentlichen Dienstes, deren Erstrebung nicht an die Bedingung des erworbenen juridischen Doktorgrades gebunden ist, in einem akademischen Triennium vorbereiten zu können, gilt vom Studienjahre 1855-56 an nur

α) für Diejenigen, welche in Gemäßheit der vorliegenden Allerhöchsten Entschließung ihr Triennium an einer nach derselben organisirten Rechtsakademie als öffentliche oder Privat-Studirende vorschriftmäßig vollstrecken;

β) von Denjenigen, welche mit dem Studienjahre 1855-56 an der Pesther Universität in das dritte Jahr ihres akademischen Trienniums eitretten werden.

c) Studirende, welche in dem eben abgelaufenen Studienjahre 1854-55 den ersten, zweiten, oder in Agram oder in Hermannstadt den dritten Jahrgang an einer Rechtsakademie bereits zurückgelegt haben, und den rechts- und staatswissenschaftlichen Doktorgrad zu erlangen beabsichtigen, werden — wenn sie ihre Studien noch in dem Studienjahre 1855-56 an einer österreichischen Universität fortsetzen — nicht

Co się tyczy examinów w onychże, mają takowe być składane rocznie tylko z prawa karnego wraz z procedurą karną, z historyi austryackiéj, prawa cywilnego austryackiego, procedury cywilnéj wraz z postępowaniem bezspornem, z innych przedmiotów zaś półrocznie.

Postanowienia przechodnie.

Celem bliższego przeprowadzenia powyższych rozporządzeń, tudzież celem uskutecznienia przejścia z dotychczasowych urządzeń naukowych, do wskazanych w Najwyższém Postanowieniu, rozporządza się daléj jeszcze co następuje:

I. Co się tyczy akademicznego nauk czasu:

a) W skutek Najwyższego Rozporządzenia pod 1 znosi się niniejszém wolność ósmego półrocza, wyrzeczona w ustawie z dnia 30 Lipca 1850 L. 327. To Najwyższe Rozporządzenie moc ma co do wszystkich słuchaczy prawa, obowiązanych do wykazania czterolecia akademicznego, bez różnicy czy dopiéro wstępują do nauk prawniczo-politycznych, lub téż czy już są inskrybowani w jedném lub kilku półroczach, wyjąwszy jedynie tych, którzy przy obwieszczeniu niniejszego Rozporządzenia w ważny sposób odbyli już półroczy siedm.

b) Co się tyczy uwzględnienia dla uczniów prawa w Węgrzech, Siedmiogrodzie, Kroacyi i Slawonii, tudzież w Województwie Serbskiém wraz z Banatem Temeskim, wyrzeczonego w Ustawie z d. 30 Lipca 1850 L. 327 i w ustawach z dnia 4 Października 1850 L. 380 i 381 (na zasadzie Najwyższéj Uchwały z dnia 16 Sierpnia 1851 Rozporządzeniem Ministerstwa Wyznań i Oświecenia z d. 26 Listopada 1852 r. L. 589 rozciągnionego także na C. K. akademię prawniczą w Hermansztadzie), co do możności przygotowania się w akademicznem trzyleciu dla tych gałęzi służby publicznéj, których osiągnienie nie jest przywiązane do warunku nabytego jurydycznego stopnia doktorskiego, takowe moc ma od roku szkolnego 1855—56 tylko

α) dla tych, którzy stósownie do poprzedniego Najwyższego Postanowienia wedle przepisów ukończą trzylecie swe w jednéj z akademij prawniczych, odpowiednio ku temu organizowanych, jako uczniowie publiczni lub prywatni;

β) dla tych, którzy z rokiem szkolnym 1855—56 wstąpią w uniwersytecie Peszteńskim do *trzeciego* roku trzylecia swego akademicznego.

c) Uczniowie, którzy w upłynionym właśnie roku szkolnym 1854—55 odbyli już rok piérwszy, drugi, lub w Zagrzebiu albo w Hermansztadzie rok trzeci w akademii prawniczéj, a dostąpić chcą stopnia doktorskiego prawniczo-politycznego, nie będą zobowiązani — jeżeli studya swe jeszcze w roku szkolnym 1855—56 daléj kontynują w Uniwersytecie austryackim — poświęcać się tamże

verpflichtet sein, an derselben längere Zeit den Studien zu widmen, als ihnen erforderlich ist, um im Ganzen eine vierjährige Studienzeit nachzuweisen, sondern werden auf Grundlage dieser Nachweisung auch zu den Rigorosen zuzulassen sein.

II. In Ansehung des Kollegienbesuches.

A. An den Universitäten:

d) Die sub 4 der Allerhöchsten Entschließung enthaltene Bestimmung, über die Einhaltung der vorgeschriebenen Reihenfolge der oben unter 2. aufgezählten obligaten Kollegien, tritt alsogleich für Diejenigen in volle Wirksamkeit, welche mit dem Studienjahre 1855–56 den ersten Jahreskurs ihrer akademischen Studien beginnen.— Nur an jenen Universitäten, an welchen in dem nächstbeginnenden Wintersemester über deutsche Reichs- und Rechtsgeschichte noch keine Vorlesungen gehalten werden, haben diese Studirenden statt derselben ein Kollegium über Ethik, und eines über Geschichte zu hören.

Sie werden aber sohin die Verpflichtung haben, sobald Vorlesungen über deutsche Reichs- und Rechtsgeschichte angekündiget werden, dieselben nachträglich zu hören.

Auch jene Studirende, welche gegenwärtig in den zweiten Jahrgang ihrer akademischen Laufbahn einrücken, und es ungeachtet der mit dem hierortigen Erlasse vom 13. September 1854, Z. 1033 – C. U. M., gegebenen Andeutungen und ungeachtet der ihnen hiezu gebotenen Gelegenheit verabsäumt haben sollten, im abgelaufenen Studienjahre die Vorlesungen über Rechtsgeschichte und umfassende Kollegien über römisches Recht zu hören, werden hiemit verpflichtet, in dem Studienjahre 1855 – 56 das Versäumte nach Möglichkeit nachzuholen und nebstbei die für das zweite Jahr vorgeschriebenen, und von ihnen nicht etwa im verflossenen Jahre schon gehörten Kollegien zu besuchen.

Diejenigen endlich, welche im abgelaufenen Studienjahre, als ihrem ersten, römisches Recht, Rechtsgeschichte und auch das kanonische Recht schon gehört haben sollten, wird empfohlen, nebst den ihnen für ihr zweites Jahr noch erübrigenden Obligatkollegien über das eine oder andere der obenerwähnten Lehrfächer noch weitere Vorträge zu hören.

Bezüglich solcher Studirender, welche mit dem Studienjahre 1855 – 56 den dritten oder vierten Jahreskurs ihrer akademischen Laufbahn beginnen, kann zwar von einer vollständigen Anwendung des neuen Studienplanes keine Rede sein, sie werden aber mit Rücksicht auf die in der Allerhöchsten Entschließung sub 4. im letzten Absatze enthaltenen Bestimmungen verpflichtet, die fernere Wahl ihrer Kollegien dem vorgezeichneten Studienplane unter Nachholung der vor ihnen noch nicht gehörten Obligatkollegien möglichst zu akkomodiren.

studyom przez czas dłuższy, jak im potrzeba jest, by ze wszystkiém wykazali czas nauk czteroletni, lecz przypuszczeni będą do rygorozów już na zasadzie tego wykazu.

II. Co się tyczy uczęszczania do kolegiów.

A. W uniwersytetach.

d) Rozporządzenie zawarte pod 4. Najwyższego Postanowienia, co do zachowania przepisanéj kolejności kolegiów obowiązkowych, pod 2. wyż wyliczonych, wstępuje natychmiast w zupełne zastósowanie dla tych, którzy z rokiem szkolnym 1855—56 rozpoczynają piérwszy kurs roczny studyów swych akademicznych.— Tylko po uniwersytetach, w których w poczynającym się właśnie kursie zimowym nie ma jeszcze odczytów z historyi Państwa i prawa niemieckiego, powinni uczniowie ci zamiast nich słuchać w jedném kolegium odczytów z etyki, a w jedném z historyi.

Atoliż obowiązani będą, jak skoro ogłoszone zostaną odczyty z historyi Państwa i prawa niemieckiego, słuchać ich dodatkowo.

Nawet ci uczniowie, którzy obecnie wstępują na drugi rok akademicznego biegu swego, a pomimo wskazań danych w tutejszém rozrządzeniu z dnia 13 Września 1854 r., L. 1033— M. W. i O., jako téż pomimo sposobności do tego, zaniedbali słuchać w upłynionym roku szkolnym odczytów z historyi prawa i obszerniejszych kolegiów prawa rzymskiego, niniejszém obowiązani będą, w roku szkolnym 1855—56 dopełnić ile możności co zaniedbali, i oprócz tego odwiedzać kolegia na drugi rok przepisane, o ile nie były jeszcze przez nich słuchane w roku upłynionym.

Uczniowie nakoniec, którzyby w zeszłym roku szkolnym, jako swym piérwszym, słuchali byli prawa rzymskiego, historyi prawa i także prawa kanonicznego, poleconém sobie mają oprócz kolegiów obowiązkowych na drugi rok im jeszcze pozostających, słuchać dalszych jeszcze odczytów z jednego lub drugiego wyż rzeczonych zawodów naukowych.

Co się tyczy uczniów, którzy z rokiem szkolnym 1855—56 rozpoczynają trzeci lub czwarty rok biegu swego akademicznego, zupełne zastósowanie nowego planu naukowego nie może wprawdzie mieć miejsca, będą atoliż zobowiązani ze względem na rozporządzenia, zawarte w Najwyższém Postanowieniu *sub* 4 w ustępie ostatnim, ile możności zastósować dalszy wybór kolegiów swych do przepisanego planu nauk z dopełnieniem kolegiów obowiązkowych, przez nich jeszcze niesłuchanych.

e) Die Allerhöchste Bestimmung bezüglich der Anzahl der wochentlichen Stunden, welche die Studirenden in jedem Semester dem Kollegienbesuche zu widmen haben, ist sogleich von dem Studienjahre 1855–56 an für alle inländischen ordentlichen Hörer an den rechts- und staatswissenschaftlichen Fakultäten wirksam, und ist dadurch der §. 49 der Studienordnungen vom 1. Oktober 1850, Z. 370, und vom 8. Oktober 1850, Z. 430, aufgehoben.

Wenn der Dekan bei der am Schlusse des Semesters vorzunehmenden Vidirung der Meldungsbücher wahrnimmt, daß der Kollegienbesuch eines Studirenden unter dem gesetzlichen Ausmaße von wochentlichen zwanzig Stunden geblieben ist, so ist die Vidirung nur dann ohne Anstand vorzunehmen, wenn der Studirende in dem vorhergegangenen Semester durch eine entsprechend größere Stundenzahl die Vorlesungen besucht hat.

Sonst ist die Vidirung mit ausdrücklicher Bezeichnung dieses Umstandes in dem Meldungsbuche in suspenso zu lassen, und erst nachträglich zu ertheilen, wenn der Studirende das Fehlende der Stundenzahl durch einen entsprechend gesteigerten Kollegienbesuch in dem nächsten oder zweitnächsten Semester ausgeglichen haben wird.

B. An den Rechtsakademien.

f) Die mit bem Studienjahre 1855–56 in den ersten Jahrgang einer dieser Rechtsakademien eintretenden Rechtshörer haben ihre Studien sogleich nach dem vorgezeichneten Studienplane zu beginnen und regelmäßig an denselben fortzusetzen.

Denjenigen aber, welche in den zweiten oder dritten Jahrgang eintreten, sind von den Direktoren dieser Lehranstalt individuell diejenigen Lehrfächer vorzuschreiben, welche sie in diesem und beziehungsweise im nächsten Jahre zu hören haben, um ihre Studien, in soweit es noch möglich ist, dem Allerhöchst vorgeschriebenen Plane gemäß einzurichten, und sie werden aus diesen ihnen von dem Direktor vorgeschriebenen Lehrfächern sich den Prüfungen zu unterziehen haben.

Sollte sich hinsichtlich der Stunden, zu welchen über diese Fächer vorgetragen wird, eine Kollision in der Art ergeben, daß der eine oder andere dieser Studirenden nicht in der Lage ist, in den Jahren 1855–56 und 1856–57 alle vorgezeichneten Lehrgegenstände zu hören, so wird gestattet, daß er sich den Prüfungen aus diesen Fächern auch auf Grundlage bloßen Selbststudiums, jedoch in der Regel an den gewöhnlichen Prüfungstagen, unterziehe, um sohin nach vollstrecktem Triennium, und mit Vorweisung von Prüfungszeugnissen aus sämmtlichen Lehrfächern des neuen Studienplanes der ihm obliegenden Staatsprüfung sich unterziehen zu können.— Nur werden Jene, welche mit dem Studienjahre 1855–56 ihr Triennium vollenden werden, von der Prüfung aus der österreichischen Geschichte hiermit allgemein dispensirt, nachdem sie bisher keine Gelegenheit haben, Vorträge darüber an den Rechtsakademien zu hören.

e) Najwyższe Postanowienie co się tyczy liczby godzin tygodniowych, które uczniowie w każdém półroczu poświęcać winni uczęszczaniu kolegiów, znajduje natychmiast zastósowanie z rokiem szkolnym 1855—56 obowiązując wszystkich tutejszo-krajowych słuchaczy zwyczajnych w wydziałach prawniczo-politycznych, przezco zniesionym zostaje §. 49 ustaw naukowych z dnia 1 Października 1850 r., L. 370 i z dnia 8 Października 1850 r., L. 430.

Jeżeli dziekan przy wizyi książeczek meldunkowych, mającéj być przedsiębraną w końcu półrocza spostrzeże, iż uczęszczanie ucznia do kolegiów nie dochodzi prawnego wymiaru dwudziestu godzin w tygodniu, wizya wtenczas tylko bez trudności nastąpić winna, jeżeli uczeń w poprzedniém półroczu odwiédzał odczyty przy odpowiednio większéj liczbie godzin.

Inaczéj bowiem wizya w suspensyi pozostawioną będzie przy wyraźném namienieniu okoliczności téj w książeczce meldunkowéj, i udzieloną będzie późniéj dopiero, gdy uczeń brak godzin wyrówna przez podwyższone odpowiednio uczęszczanie do kolegiów w półroczu następującém najbliższém lub drugiém.

B. W akademiaah prawniczych.

f) Słuchacze prawa wstępujący z rokiem szkolnym 1855—56 na piérwszy rok do jednéj z tych akademij prawniczych, studya swe natychmiast rozpocząć mają wedle przepisanego planu nauk i regularnie je kontynuować winni.

Tym zaś, którzy wstępują do drugiego lub trzeciego roku, *indywidualnie* przepisane być mają przez dyrektorów zakładu tego te nauki, których słuchać będą winni w tym a względnie téż w roku następującym, by studya, o ile to jeszcze możliwém jest, zastósować do przepisanego planu Najwyższego, z których tedy przedmiotów naukowych, przez dyrektora im przepisanych, examina składać będą winni.

Gdyby co do godzin, w których nauki rzeczone wykładane bywają, zachodziła kolizya w ten sposób, iżby jeden lub drugi z *rzeczonych* uczniów nie był w stanie, w latach 1855—56 i 1856 - 57 słuchać wszystkich przedmiotów naukowych przepisanych, wówczas dozwoloném jest, ażeby poddał się examinom z zawodów takowych także i na zasadzie własnego uczenia się, wszelakoż z reguły w zwyczajnych dniach examinów, by po ukończoném w ten sposób trzyleciu, i przy wykazaniu świadectw examinacyjnych ze wszystkich zawodów naukowych nowego planu nauk poddać się mógł examinowi Rządowemu obowiązkowemu.— Tylko ci, którzy z rokiem szkolnym 1855—56 kończą trzylecie swe, powszechnie niniejszém dyspensowani zostają od examinu z historyi austryackiéj, gdy nie mieli dotychczas sposobności, słuchać odczytów z niéj w akademiach prawniczych.

Die oberwähnten Studirenden sind verpflichtet, den ihnen von den Direktoren zu gebenden Weisungen über die Art der von ihnen fortzusetzenden Studien auf das genaueste zu entsprechen, selbst wenn sie genöthiget wären, zu dem Ende dem Besuche von Obligatkollegien wochentlich um 1 und 2 Stunden über das gesetzliche Ausmaß von 20 Stunden zu widmen.

g) Denjenigen Studirenden der Rechtsakademien, welche es vorziehen sollten, ihr Triennium im Studienjahre 1855–56 nach zurückgelegtem Biennalkurse statt an einer k. k. Rechtsakademie an der Pesther Universität zu vollenden, ist dieß noch zu gestatten, doch werden sie sohin sich den für Universitätshörer vorgeschriebenen mehreren Abtheilungen der theoretischen Staatsprüfung zu unterziehen haben.

Für die weitere Zukunft aber gilt die Regel, daß ein an den Rechtsakademien begonnenes Studium an denselben auch fortgesetzt werden müsse, doch steht nach vorschriftmäßiger Zurücklegung des ersten oder zweiten Jahrganges einer Rechtsakademie dem Übertritte an eine andere Rechtsakademie nichts im Wege.

h) Die §§. 28 und 29 des Erlasses vom 4. Oktober 1850, Z. 380, und die §§. 24 und 25 des Erlasses vom 4. Oktober 1850, Z. 381, sind sofort als aufgehoben anzusehen.

i) Vom Studienjahre 1855–56 an ist das Privatstudium auch an der k. k. Rechtsakademie zu Hermannstadt unter den in dem hierortigen Erlasse vom 4. Oktober 1850, Z. 381, für die k. k. Rechtsakademie zu Agram enthaltenen Bedingungen für Angehörige des Großfürstenthumes Siebenbürgen gestattet.

III. In Ansehung der theoretischen Staatsprüfungen.

k) Nicht nur diejenigen Studirenden, welche mit dem Studienjahre 1855–56 in den ersten, sondern auch Diejenigen, welche mit demselben in den zweiten Jahrgang ihres akademischen Studiums eintreten, unterliegen schon den in der obigen Allerhöchsten Entschließung getroffenen Bestimmungen über die von ihnen abzulegenden theoretischen Staatsprüfungen.

Sie werden daher schon verpflichtet sein, unter der sub 5 dieser Allerhöchsten Entschließung bestimmten Sankzion zu Ende ihres vierten oder längstens während ihres fünften Semesters die dort erwähnte rechtshistorische Staatsprüfung abzulegen. Mit Rücksicht auf den Umstand, daß nicht an allen Universitäten bisher Vorträge über deutsche Reichs- und Rechtsgeschichte gehalten wurden, wird jedoch bestimmt, daß diese Staatsprüfung für die im Studienjahre 1855–56 im zweiten Jahre ihrer Studienzeit stehenden Rechtshörer nur auf das römische und kanonische Recht sich zu erstrecken habe.

l) Die mit dem Studienjahre 1855–56 in den dritten oder vierten Jahrgang ihrer Universitätsstudien eintretenden Rechtshörer bleiben verpflichtet, ihre theoretischen

Wyż rzeczeni uczniowie obowiązani są, dopełniać jak najściśléj poleceń, danych im przez dyrektorów co do sposobu dalszego kontynuowania studyów, nawet gdyby zmuszeni byli tym końcem poświęcać uczęszczaniu do kolegiów obowiązkowych o 1 lub 2 godziny więcéj nad prawny wymiar godzin 20 w tygodniu.

g) Dozwolono jeszcze uczniom w akademiach prawniczych, którzy po ukończoném dwuleciu trzylecie swe w r. szkolnym 1855—56 zamiast w akademii prawniczéj kończyć wolą w uniwersytecie Peszteńskim, atoliż winni będą poddać się oddziałom teoretycznego examinu rządowego, przepisanym dla słuchaczy w uniwersytetach.

Na dalszą przyszłość zaś służyć ma za zasadę, iż zaczęte w akademiach prawniczych studyum tamże i nadal kontynuowaném być musi, atoliż po złożeniu wedle przepisów piérwszego lub drugiego roku w jednéj akademii prawniczéj nie stoi nic w drodze przejściu na inną akademię prawniczą.

h) §§. 28 i 29 rozrządzenia z dnia 4 Października 1850 r. L. 380, tudzież §§. 24 i 25 rozrządzenia z dnia 4 Października 1850 L. 381 nadal już za zniesione uważane być mają.

i) Z rokiem szkolnym 1855—56 dozwoloném zostaje studyum prywatne także i w C. K. akademii prawniczéj w Hermansztadzie dla należących Wielkiego Księstwa Siedmiogrodzkiego, pod warunkami, w tutejszém rozrządzeniu z dnia 4 Października 1850 r. L. 381 dla C. K. akademii prawniczéj w Zagrzebiu zawartemi.

III. *Co się tyczy teoretycznych examinów rządowych.*

k) Nie tylko uczniowie, którzy z rokiem szkolnym 1855—56 wstępują do *piérwszego* roku swego akademicznego studyum, lecz téż i ci, którzy do *drugiego* roku wchodzą, podlegają już przepisom, co się tyczy examinów rządowych teoretycznych, przez nich złożyć się mających, jakie w powyższém Najwyższém Postanowieniu zawarte są.

Obowiązani przeto już są, pod sankcyą *sub* 5 niniejszego Najwyższego Postanowienia wyrzeczoną, złożyć z końcem czwartego lub najdaléj w ciągu piątego półrocza tamże wspomniony examin rządowy prawno-historyczny. Ze względem na tę okoliczność, iż nie po wszystkich uniwersytetach dotychczas wykładaną bywa historya Państwa i prawa niemieckiego, stanowi się atoliż, iż rzeczony examin rządowy dla słuchaczy prawa będących w roku szkolnym 1855—56 w drugim roku swego czasu naukowego rozciągać się ma tylko na prawo rzymskie i prawo kanoniczne.

l) Słuchacze prawa wstępujący z szkolnym rokiem 1855—56 do trzeciego lub czwartego roku swych studyów uniwersyteckich obowiązani zostają, złożyć

Staatsprüfungen nach dem Gesetze vom 30. Juli 1850, Z. 327, abzulegen.

m) Die bisher eingesetzten Staatsprüfungskommissionen haben bis auf weitere Anordnungen nach den bisher bestehenden Gesetzen und Instrukzionen fort zu fungiren, und es haben bei der Vornahme der Prüfungen vorläufig nur die Änderungen sogleich mit Beginn des Studienjahres 1855–56 einzutreten, daß bei der allgemeinen Abtheilung es von der schriftlichen Prüfung sein Abkommen erhält, und bei der mündlichen die europäische Statistik als Prüfungsgegenstand wegzufallen, diese Prüfung daher sich nur zu erstrecken hat auf innere Verwaltungspolitik, Nazionalökonomie, Finanzpolitik, österreichische Spezialstatistik und österreichische Geschichte.

IV. Besondere Bestimmungen in Ansehung der öffentlichen Rechtsakademie zu Debreczin.

n) Die als eine öffentliche Rechtsakademie im Sinne und innerhalb der Grenzen des §. 6 des Gesetzes vom 4. Oktober 1850, Z. 380, erklärte Rechtsakademie der Evangelischen helvetischer Konfession zu Debreczin bleibt für das Studienjahr 1855–56 in ihrer dermaligen Einrichtung mit zwei Jahreskursen.

Es werden jedoch alsbald die Verhandlungen über die Möglichkeit ihrer Erweiterung zu einer vollständigen Rechtsakademie vom Studienjahre 1856–57 an eingeleitet werden.

Um dem Resultate derselben in keiner Weise zu präjudiziren, ist ihr gestattet, mit dem beginnenden Studienjahre unter den gesetzlichen Bedingungen Rechtshörer in den ersten Jahrgang aufzunehmen, welche ausnahmsweise für dieses Jahr noch ihre Studien an derselben nach dem für diese mit dem hierortigen Erlasse vom 19. Oktober 1853, Z. 10.124, vorgezeichneten Plane beginnen dürfen. Diejenigen Rechtshörer dieser Akademie aber, welche im abgelaufenen Studienjahre an derselben ihren Biennalkurs zurück gelegt haben, werden ihr Triennium im Studienjahre 1855–56 an einer k. k. Rechtsakademie oder an der Pesther Universität nach den oben für die in demselben Stadium ihrer akademischen Studienzeit befindlichen Studirenden der k. k. Rechtsakademien gegebenen Vorschriften zu vollenden haben.

Thun m. p.

examina swe rządowe teoretyczne wedle ustawy z dnia 30 Lipca 1850 r. L. 327.

m) Komisye, jakie co do examinów rządowych dotychczas złożone są, powinny funkcye swoje i nadal pełnić, aż do dalszych rozporządzeń wedle ustaw i instrukcyj dotąd istniejących, a przy przedsiębraniu examinów mają tymczasem tylko zmiany wraz z rokiem szkolnym 1855—56 wejść w życie, a to, iż przy oddziale *powszechnym* odpada examin *piśmienny*, a przy ustnym examinie statystyka europejska, tak iż examin ten rozciągać się będzie tylko na wewnętrzną politykę administracyjną, ekonomię narodową, politykę finansową, austryacką statystykę specyalną i historyę austryacką.

IV. *Szczególne postanowienia co do publicznéj akademii prawniczéj w Debreczynie.*

n) Akademia prawnicza dla ewangelicznych wyznania helweckiego w Debreczynie, uznana za akademię prawniczą publiczną w myśl i w granicach §. 6 ustawy z dnia 4 Października 1850 r. L. 380 pozostaje i w roku szkolnym 1855—56 w dotychczasowém swém urządzeniu z dwoma kursami rocznemi.

Jednakże wnet nastąpią rozprawy co do możliwości jéj rozprzestrzenienia na zupelną akademię prawniczą z rokiem szkolnym 1856—57.

By jéj w rezultacie bynajmniéj nie ubliżać, wolno jéj jest, z poczynającym się rokiem szkolnym pod warunkami prawnemi przyjmować słuchaczy prawa do roku piérwszego, którzy wyjątkowo na ten rok jeszcze studya swe tamże poczynać mogą wedle planu, dla nich wskazanego w rozporządzeniu z dnia 19 Października 1853 r. L. 10124. Słuchacze prawa akademii téj zaś, którzy w upłynionym roku szkolnym tamże ukończyli dwurocze swe, będą winni trzylecie swe ukończyć w roku szkolnym 1855—56 w jednéj z C. K. akademij prawniczych lub na wszechnicy peszteńskiéj wedle przepisów, wydanych powyższém dla uczniów, w témże samém stadyum akademicznego czasu studyów znajdujących się w C. K. akademiach prawniczych.

Thun m. p.

